

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

PREDIZBORNO SUČELJAVANJE: Prosvjeta, visoko obrazovanje i znanost

9. travnja 2024.

Organizatori: Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja i Školski Sindikat Preporod

Sudionici: Igor Peternel (Domovinski pokret), Stipe Mamić (HDZ), Marija Selak Raspudić (MOST), Damir Bakić i Tomislav Reškovac (Možemo!), Marija Lugarić i Josip Tica (SDP), Vilim Ribić i Ivana Posavec Krivec (Socijaldemokrati)

Moderatorica: Jasmina Popović, novinarka

Na predizborno sučeljavanje pozvani su predstavnici šest najvećih klubova zastupnika iz posljednjeg saziva Hrvatskog sabora. Predstavnik svake političke opcije imao je dvije minute za odgovor na pojedino pitanje, a rasprava je bila podijeljena u osam tema. Odgovore političkih predstavnika možete pročitati u nastavku teksta.

1) SUSTAV OCJENJIVANJA I NEDOSTACI ZAKONA O PLAĆAMA

Kako gledate na sustav ocjenjivanja?

Tomislav Reškovac (Možemo!): Teško je precizno komentirati jer je niz stvari još uvijek otvoren. Čekaju se podzakonski akti kojima bi se sve to reguliralo. Nije mi jasno zašto se čekalo s tim Zakonom. Za ocjenjivanje treba imati neku predodžbu o kvaliteti. Iza ovog sustava vrednovanja ne stoji nikakav cjeloviti model unapređivanja kvaliteta. Izvan konteksta, teško je smisljeno definirati kriterije vrednovanja. Moguće ih je definirati općenito ili administrativno, ali to nije dovoljno dobro kada je u pitanju sustav obrazovanja.

Marija Lugarić (SDP): Što se samog ocjenjivanja tiče, prvenstveno nam je problem što je ono podjednako za državne i za javne službe. To bi po nama trebalo razdvojiti. Drugi nam je problem što je ocjenjivanje kumulativno, odnosno učinak ocjene traje za cijelo vrijeme trajanja službe. Ne vidimo nikakvo opravdanje na netko tko je prvih godinu, dvije staža dobio odlične ocjene, poslije vuče dodatak na plaću unatoč lošim ocjenama. Treće, činjenica da u školama nastavnike ocjenjuje ravnatelj imaće negativan utjecaj na međuljudske odnose u kolektivu.

Josip Tica (SDP): Što se tiče visokog obrazovanja, mi imamo institucionalizirani sustav istražinskog ocjenjivanja. Nema smisla da netko tko je u nižem zvanju ocjenjuje nekoga

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

u višem zvanju. Primjerice, da moj asistent mora ocjenjivati mene. Većina ocjenjivača po novom sustavu vrednovanja su u nižim zvanjima od prosječnog zvanja na instituciji. Stvorila se paradoksalna situacija.

Marija Selak Raspudić (Most): S ovim imam prvenstveno načelan problem; protivnik sam toga jer mislim da je to jedna od najvećih šteta koja se čini današnjoj djeci, a onda i suvremenom društvu kao takvom, s ozbiljnim posljedicama po budućnost. Protiv sam te ideje da postoji hijerarhijski poredak svijeta gdje mi svi moramo zauzeti čvrsto mjesto na ljestvici. To se prije svega odnosi na sustav ocjenjivanja. Svjesni smo koje to štetu učinilo djeci i danas se borimo s tim imperativom 5,0 pri upisu u srednje škole, a istodobno uvodimo sustave sve strožeg ocjenjivanja nastavnika, i to često u nelogičnoj maniri, tako da oni koji znaju manje ocjenjuju one koji su njima nadređeni. Što se tiče ovog sustava ocjenjivanja, vrlo konkretno - na razini osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja mislim da treba razdvojiti dvije stvari, sustav provjere kvalitete koji već danas postoji i kroz napredovanja i kroz prosvjetne inspekcije koje trebaju raditi svoj posao, te ocjene kao mjerilo vrijednosti. Vi ne možete u situaciji gdje imate kvalitetnog ravnatelja, primjerice koji želi oko sebe okupiti najbolji tim dozvoliti mogućnost da samo 5 posto njegovih zaposlenika može biti najbolje. To je van svake pameti i pokazuje da je ovo radio netko tko ne razumije sustav. U visokom obrazovanju je to čista katastrofa. Autonomija sveučilišta koja je preduvjet funkcioniranja društva, pa i kritike politike, ovisit će o dekanu koji će pak ovisiti o politici. Diskrecijskim pravom ocjenjivanja nakon cjelokupnog sustava napredovanja koje smo razvijali godinama. To se hitno treba izmijeniti.

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Mislim da je to napravljeno kao i cijeli korpus Zakona i Uredbe. Znamo s kojom je svrhom to napravljeno, a to su izbori. Događa se dodjela državnih i društvenih sredstava građanima radi odgovorne pozicije u izbornoj utakmici. To je svrha, a iskoristilo se državnu administraciju koja je u šest mjeseci trebala završiti posao koji se u drugim zemljama radi po nekoliko godinama. Ocjenjivanje, zamišljeno na ovaj način, čisti je promašaj, jer će stvoriti nevjerojatnu ovisnost zaposlenika o rukovoditeljima koji su obično politički nominirani. Ocjenjivanje, generalno govoreći, ima smisla, ali ne ovako.

Stipe Mamić (HDZ): Čini mi se da nitko nije pročitao Zakon. Ovo je jedna novina koje ne ovisi o instrumentima koji i dalje postoje, kao što su izbori u zvanja i sustav napredovanja. Ideja ocjenjivanja je da u svakome kolektivu, u saboru, školi, fakultetu, ocijeniti one koji najviše doprinose kolektivu. Ne mogu svi biti izvrsni. Zaposlenici mogu skupiti 30 posto veću plaću na račun dobrih ocjena. Na ovome se radi dvije godine i o svemu se razgovaralo. Definiran je i bonus. Ideja je nagraditi one koji su najbolji. Treba sačekati pravilnike s kriterijima, a kriteriji neće biti jednoznačni. Svaki će resor kreirati svoje kriterije, a prvo ocjenjivanje ide tek 2026. godine. Ocjenjivanje će se primjenjivati na sve zaposlenike, pa tako i one u znanosti i obrazovanja. Nikad se nije dogodilo da netko zbog ocjenjivanja dobije otkaz, ali ako to bude jedan od sto tisuća, onda možda i zaslužuje da se takav instrument i dogodi. Naravno da će tome prethoditi vjerojatno nekakav sustav upozorenja i praćenja, a uvijek postoji i institut zaštite putem suda ako

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

dode do pokušaja zlouporabe ovog instrumenta. Ja se nadam se ovaj mehanizam neće zloupotrebjavati.

Igor Peternel (Domovinski pokret): Profesori, nastavnici i učitelji su dovoljno pod pritiskom da bi im trebalo dodavati neke nove splitske. Sad im se donosi glavobolja s uopće mogućnošću da budu dodatno valorizirani bez kriterija ili s upitnim kriterijima. Apsolutno smo protiv toga da se sad ide u još jedan eksperiment pritiska na same nastavnike koji trebaju biti temelj ovog društva jer rade na obrazovanju najranjivijih skupina, a to su naša djeca na temelju kojih zapravo temeljimo budućnost društva.

Kako biste mijenjali glavne nedostatke sustava ocjenjivanja?

Marija Selak Raspudić (Most): Gospodina Mamića bih zamolila da ne docira ljudima, jesu li nešto pročitali ili nisu, jer netko bi se mogao u tom trenutku i prisjetiti prvih prijedloga Zakona gdje se išlo prema financijskoj penalizaciji nastavnika, pa se onda upitati je li resorni ministar pročitao taj prijedlog Zakona s obzirom da ga je brže bolje povukao kada je doživio javni pritisak. Naravno da mi ne biramo između tog sustava koji ste sada ponudili i ničega, nego biramo između sustava koji ćemo napraviti na način da pravilno utvrdimo principe nagrađivanja onih koji rade više, a ne penalizacije onih koji rade manje ili po vama ne rade dovoljno. Već sada postoje načini na kojima se onima koji ne rade svoj posao može dati otkaz. Nemojte ljude lagati, ovaj sustav je izrazito opasan. Protivimo se, treba vidjeti što ste vi točno ispregovarali s Europskom komisijom i na koji način ste uvjetovali novac za besmisleni sustav ocjenjivanja. Naravno da ne mora u jednom kolektivu biti hijerarhija ustroja na isti način kao nekom drugom kolektivu gdje imate više ili manje kvalitetno nastavno osoblje. Ne može se to tako matematički riješiti. Neće se nikada stvoriti sustav u kojem se profesore može na jednaki način vrednovati i ocjenjivati kao što se vrednuje i ocjenjuje učenike. Ovo je izrazito invazivno i opasno u sustavu visokog obrazovanja gdje se uvodi apsurdna situacija da imate fakultetsko vijeće koje je bilo ono koje uređivalo stvari, a sada dajete diskrecijsku ovlast dekanu da na temelju ne znam kojih kriterija ocjenjuje nastavnike. Ne mogu se ovakve radikalne promjene u sustavu donositi bez da su paralelno predstavljeni pravilnici koji će ih konkretno regulirati. To je protudemokratska praksa kojoj se oštro protivim.

Marija Lugarić (SDP): Ocjenjivanje ne smije biti kumulativno, učinak ocjena treba ograničiti na kraće vremensko razdoblje. Ovaj dio ocjenjivanja po Gaussu će dovesti u posebno nepovoljan položaj nenastavno osoblje koje se vrlo teško pri ocjenjivanju može izboriti za, uvjetno rečeno, za bolje ocjene. To je nepravedno prema tetama, kuharicama, čistačicama, domarima, ljudima koji su jednako važne za funkcioniranje škole. Treba odvojiti državne i javne službe, a u unutar javnih, primjerice, školstva, odvojiti nenastavno od nastavnog osoblja pri ocjenjivanju.

Josip Tica (SDP): Ponovit ću, treba postojati isključivo istorazinsko ocjenjivanje. Ne mogu ljudi u nižim zvanjima, a to su vrlo često voditelji institucija, dekani i tako dalje, ocjenjivati ljude u višim zvanjima. To je suludo, posebno ako imamo na umu činjenicu da su brojni prorektori i rektori, dekani, prodekani na tim funkcijama dvadesetak godina i

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

kompletno su izašli iz sustava znanosti i pitanje je uopće u kojoj mjeri znaju što se događa u tom sustavu.

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Da bi sustav ocjenjivanja bio uspješan, ocjenjivač mora biti ocjenjivan u javnom i državnom sektoru. Ovdje to uopće nije predviđeno. Sustavi se nevjerojatno razlikuju i nema tog generalnog zakona i pravila koji bi sve pogodio. U znanosti i visokom obrazovanju za to nema potrebe, jer znanstvenici i sveučilišni profesori već prolaze puno ozbiljniji i sveobuhvatniji sustav vrednovanja. Za nenastavno osoblje bi mogao postojati sustav, ali je užasno važno kako će biti osmišljen. U školstvu zaista ne možete jednako ocjenjivati nastavnika i čistačicu, ali možete naći zajednički nazivnik, a to je, primjerice, mjera ispunjenih očekivanja na radnom mjestu. Tu se otvara problem tko su subjekti ocjenjivanja i koji su njihovi motivi. Zato bih radije odustao od ovakvog nesavršenog sustava ocjenjivanja jer je bolje biti bez ocjenjivanja u tom slučaju.

Tomislav Reškovac (Možemo!): Nama ovaj sustav ocjenjivanja ponajprije nema smisla zato što je izvan bilo kojeg razumijevanja kvalitete podučavanja i obrazovanja i doista može funkcionirati samo administrativno. To je potpuno besmisleno. Silna je moć u rukama ravnatelja ili ravnateljice koji vrednuju svoje zaposlenike, a rezultati vrednovanja imaju reperkusije na plaću i radni status zaposlenika. Neka varijanta kolegijalnog ocjenjivanja bi bila kudikamo vjerodostojnija od ocjenjivanja koje provodi jedna osoba. Svakako smo protiv ograničenja da smo 5 posto zaposlenika u kolektivu može dobiti najbolju ocjenu.

Damir Bakić (Možemo!): Što se tiče ovakvog sustava ocjenjivanja sveučilišnih nastavnika, mi smo energično protiv takvog eksperimenta. Nije stvar samo u autonomiji sveučilišta, nije stvar samo u razinama ocjenjivanja. Mi mislimo da je to naprosto eksperiment koji ni blizu ne može mjeriti mnogodimenzionalnost rada sveučilišnih nastavnika i znanstvenika. Mi imamo vrlo kompleksan sustav ocjenjivanja pri reizboru i napredovanjima. Svesti naš rad na takvu jednu dimenziju, staviti takvu ogromnu odgovornost, a s velikim implikacijama, u ruke trenutne fakultetske administracije, to može samo netko tko zapravo ne razumije sustav u potpunosti.

Igor Peternel (Domovinski pokret): Što se tiče ocjenjivanja sveučilišnih profesora, treba postaviti stvari na svoje mjesto – to je apsolutno pokušaj udara na autonomiju sveučilišta.

Točno se zna kako se ocjenjuju znanost, a to je objavljenost u primarnim, sekundarnim i tercijarnim publikacijama. Citiranost, h-indeks, to su međunarodni kriteriji za ocjenjivanje znanstvenika. Napredovanja tako funkcioniraju godinama i nema nikakve potrebe da ljudi iz drugih struka počnu ocjenjivati svoje kolege i da se uvlači dodatni nemir na sveučilište, zavode, fakultete, i da dolazi do pritisaka u međuljudskim odnosima. Svi koji smo unutra znamo vrlo dobro kako to funkcionira i na što će se zapravo to svesti. Prema tome, to je pokušaj udara na autonomiju sveučilišta koji se nadam da će biti u potpunosti odbačen.

Stipe Mamić (HDZ): Čini mi se da se i dalje ne razumijemo. Sustav izbora u zvanja i sustav napredovanja postoje i dalje. Ovo je jedna novina nastala, ja bih rekao, i na tragu

socijalnog dijaloga sa socijalnim partnerima. Meni se sada čini da su svi protiv toga da se dijelu zaposlenika tijekom karijere omogući veći iznos plaće. To je naprosto nevjerovatno. Da li je sustav savršen? Mi smo napravili jedno rješenje upravo na tragu socijalnog dijaloga i najboljih europskih praksi. Sve ovo što postoji u sustavu i dalje funkcionira i dalje egzistira. To će biti depolitizacija u najvećoj mogućoj mjeri. Neće ocjenjivati rektor, neće ocjenjivač biti ministar. Pričekajte pravilnike, pričekajte sve adekvatne dokumente. Naravno da će biti definirani i resorni kriteriji, o tome se svemu razgovaralo. Ne znam što će sve pisati u kriterijima, ali i to u konačnici nije u nadležnosti resora obrazovanja, te kriterije primarno radi autor zakona, a to je Ministarstvo pravosuđa i uprave. Mi uvođenjem štitimo naš sustav i sve radimo u interesu da naši zaposlenici imaju mogućnost tijekom karijere ostvariti dodatna sredstva.

Zakon o plaćama onemogućava sindikatima da pregovaraju o materijalnim pravima iz granskih kolektivnih ugovora. Ograničava li tako kolektivno pregovaranje?

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Ne vidim tu ozbiljan problem. Kolektivni pregovori imaju neki prostor, jedino što se neki dodaci neće moći ugovarati, ali to će praksa pokazati da je bilo pogrešno, ili će se neki dodaci morati ugovarati, Ne onakvi kao što je bilo do sada, kako su liječnici imali dodatak za rad u bolnici kao da mogu negdje drugdje raditi, u čamcu ili ne znam gdje. To su bili besmisleni dodaci i treba razlikovati besmisleno od smislenog. Taj dio smislenih dodataka, kao posebni uvjeti rada, taj dio će se morati ugovarati. Nije to najveći problem Uredbe i Zakona.

Marija Selak Raspudić (Most): Sad je velika zavrzlama s ovim novim sustavom koeficijentata i sa Zakonom o plaćama koji se stavio pred osnovnoškolske i srednjoškolske nastavnike, odnosno sveučilišne profesore, pa i pred same sindikate. Plaće su se kao uvećale, ali su se istodobno različiti dodaci maknuli i sada nitko zapravo točno ne zna što je time dobio, a što izgubio. Mi smo uvijek za to da postoji veća mogućnost dijaloga i veća mogućnost pritiska na aktualnu vlast od različitih društvenih aktera, pa tako i sindikata. Dakle, osobno nemamo ništa protiv toga da se ostavi što veći prostor sindikatima da mogu utjecati u budućnosti na plaće zaposlenika, pogotovo imajući u vidu da oni uvijek vrše određeni pritisak, a da taj pritisak treba biti snažniji s obzirom na to da su plaće trenutno nezadovoljavajuće. Ako im dosadašnji sustav kroz različite mehanizme dodataka omogućava veći prostor u tim istim pregovorima i mogućnost utjecaja, onda on treba ostati. Ali treba se zapitati koliko je uopće dobar sustav gdje se miču svi različiti dotacije da se stvorila pod navodnicima jedinstvena veća plaća? Neki dodaci jesu bili besmisleni, ali neki dodaci, kao primjerice dodatak za doktorat, su imali svoju svrhu u sustavu. Znači ne ostaje sve na isti način, pogotovo u školama. Taj dio treba staviti na papir i onda vidjeti koje dodaci imaju svrhu u sustavu i treba ostaviti mogućnost sindikatima da pregovaraju. I imamo ovaj sustav gdje se djelomično penalizira, a djelomično nagrađuje, a slušamo vlast koja govori samo o onom dijelu gdje se nagrađuje? Je li to fer? Pa jesmo li mi svi malo potkapacitirani da ne možemo shvatiti ako nam se ovaj dio prešućuje?

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

Marija Lugarić (SDP): Postoji jedini točan odgovor na ovo pitanje, a zove se Zakon o radu.

Zakon o radu u članku 9. kaže da poslodavac, radnik i radničko vijeće i sindikati unutar poslodavaca mogu ugovoriti uvjete rada koji su za radnika povoljniji od uvjeta određenih ovim, dakle, Zakonom o radu ili drugim zakonom, recimo Zakonom o plaćama. U stavku trećem kaže da, ako je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ugovorom o radu, pravilnikom o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom, pa i Zakonom o plaćama, primjenjuje se za radnika najpovoljnije pravo. Ako imamo različitu ugovoreni stvari, primjenjuje se ono što je za radnika najpovoljnije. U tom smislu ćemo braniti i jačati Zakon o radu. Ako je povoljniji kolektivni ugovor, onda primjenjujemo prava iz kolektivnog ugovora.

Igor Peternel (Domovinski pokret): Ti dodaci su i u prošlosti bili vrlo prijeporni. Ja se nadam da da će nam gospodin Mamić to razjasniti. Postoje nejasnoće što će biti dodacima na doktorat, što je vrlo bitno za sustav visokog obrazovanja. Ono što hoću zapravo poentirati, a to je da na koncu konca vi svi skupa u vlasti morate objasniti građanima što je zapravo njima onda na kraju neto plaća i koja je to zapravo povišica. Jer ako će ćemo uspoređivati plaću s tim svim dodacima i plaću koja će biti eventualno nakon odbijanja dodatka, onda ćemo vidjeti da tu se zapravo ne radi o toliko drastičnom povećanju plaće kao što se to u javnosti putem PR kampanja želi prikazati. Druga stvar je da se uđe u onda ovaj sustav o kojem smo mi svi govorili, a nije ispoštovan, a to je da se za jednak rad i jednaku kvalifikaciju prima ista plaća, a vidimo da je to dosta različito. Usporedite, primjerice, plaću kuharice, službenika, tajnika škole ili fakulteta. Vidjet ćete da se radi o različitim koeficijentima.

Stipe Mamić (HDZ): Opet ispada da se spašavalo ne događa ništa. Rezultat ove reforme je da je delta na godišnjoj razini, odnosno rast plaća milijardu i šesto milijuna eura. Kada gledamo ova dva mandata u vodstvu HDZ-a i predsjednika Plenkovića, plaće su rasle gotovo 60 posto, nekima i više. Plaće su rasle duplo brže nego stopa inflacije. Nikakvog ograničenja po pitanju kolektivnog pregovaranja nema, i dalje će se specifičnosti sustava morat rješavati. Ovdje smo izbjegli zamke koje smo imali u prošlosti, a zamke su bile u vidu toga da je pojedini ministar nekog resora uspio nešto izvući za svoj resor, pa smo onda u jednom resoru imali ukupno masu dodatka na plaćama na godišnjoj razini 20 posto, negdje 60 posto, negdje 10 posto i to naprosto nije bilo prirodno i zato se pristupilo izradi novog zakona i uređenju sustava plaća,

Damir Bakić (Možemo!): Ne mislimo da ovaj zakon sam po sebi posebno sužava službeno prostor kolektivnog pregovaranja. ;i mislimo da je problem zapravo dosta dublji, dosta širi i stalniji, a to je voljnost ili nevoljnost Vlade na gransko kolektivno pregovaranje. Vlada se u ovom mandatu koji je upravo završio nije u tome pokazala. Bili smo svjedoci u zadnjih godinu do dvije posebno, intervencijama u sustav plaća, materijalnih prava i drugih pitanja iz raznih odnosa. To je za mene ključno pitanje.

2) UREDBA I NOVI SUSTAV KOEFICIJENATA

Je li Uredba o koeficijentima nepravedna, kako popraviti stanje i što planirate?

Marija Lugarić (SDP): Nepravedna je, treba promijeniti uredbu. Prvo načelo, jednaka plaća za jednak rad. Drugo, ovo je bila prilika da ono što godinama imamo, da su radnici u školama najslabije plaćeni, visokoobrazovani u javnim službama najslabije plaćeni, da se popravi. Tajnik škole ima koeficijent 2,0, tajnik bilo koje druge ustanove 2,35. Spremačica u školi 1,06, spremačica u sustavu s posebnim uvjetima rada 1,15. Kuhar u školi 1,15, kuhar u sustavu zaštite prirode 1,30. Tajnik škole s preko sto zaposlenih 2,0, tajnik učilišta s preko sto zaposlenih 3,0. Treba izjednačiti ista radna mjesta s istim koeficijentima. Učitelj 2,01, čuvar prirode 2,10, savjetnik za obuku konja 2,20, voditelj voznog parka u policiji 2,35. Izmjene tih koeficijenata prilika su da se riješi ruga stvar, a to je da se konačno plaće u prosvjeti stave tamo gdje trebaju biti, a to je da konačno prestanu biti najslabije plaće

Josip Tica (SDP): Postoje ogromni apsurdni, doktorand na HRZZ-ovom projektu ima dvaput manju plaću od konobara. Što, netko bi s roditeljima trebao živjeti do svoje 45. godine dok ne dođe do nekog zvanja da si može priuštiti stambeni kredit? Uredba se treba promijeniti i prilagoditi realnosti kako bi sustav znanosti i visokog obrazovanja mogao privući najtalentiranije studente. Tu planiramo iskoristiti i naš plan za stan jer bi i rješavanje stambenog pitanja moglo motivirati ljude za ostanak u sustavu. Jednostavno moramo razmišljati o tome kako da za 20 godina ovdje za stolom sjede predstavnici iz sustava visokog obrazovanja koji su bili najbolji studenti u trenutku kad su zaposleni, a ne ljudi koji nisu imali alternativu pa su ostali na toj plaći.

Marija Selak Raspudić (Most): Smatram da stvar doslovce treba okrenuti naopačke. Trenutno nam, primjerice, fali nastavnika u STEM području i što onda radimo? Onda stipendiramo ta područja, a očekujemo i na neki način vežemo, činimo onu istu pogrešku koju smo učinili s liječnicima da ih obvezujemo, da onda poslije rade u školama. Pa radit će oni sami u školama i otrčati u škole, kad da tamo budu primjerene plaće. Što mi imamo od nastavnika koji je siromašan s 20 godina, trebala mu je plaća, a onda nakon toga želi dalje, primjerice, obrazovati se, ići na doktorate vani ili na bilo koji drugi način doprijeti svojoj zemlji nekom drugom sektoru, a mi ga zavežemo u škole? To se tako ne radi i to pokazuje nerazumijevanje sustava. Moraju se stvoriti privlačna radna mjesta jer su većina tih zvanja ionako već sada deficitarna. Vrlo jednostavno. Dakle, kao što je prethodno rečeno, nedopustivo je da postoje usporedivi poslovi, a da plaće nisu jednake. Da tajnica ili spremačica vrijedi više u jednom sustavu nego što vrijedi u školstvu. Nedopustivo je da se složenost i obuhvat poslova nastavnika vrednuje na način da smo sad kao prešli psihološku granicu od 2? Pa to je minimalno, trebali smo ići prema više i ovo ne govorim samo iz „ljubavi“ prema tom resoru nego iz konkretnih problema s kojima se taj resor susreće. Govorim iz činjenice da mi trenutno nemamo dovoljno osoblja koje će obavljati nastavu, onda sve ostalo. Ili, ako ćemo ići dalje, imamo cjelodnevnu nastavu. Pa tko danas, primjerice, u Dalmatinskoj zagori, tko servira hranu učenicima? Spremačice? Koji koeficijent one zaslužuje s obzirom na obuhvat svog posla? Trebamo i vidjeti usporediva radna mjesta s obzirom na zastupljenost žena i muškaraca

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

te imaju li ravnopravne koeficijente jer je to veliki problem u sustavu na široj razini i u državnim i u javnim službama.

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Vrlo je nekorektno kada u ovoj kampanji vladajuća stranka ističe kako je su plaće porasle za 60 posto u zadnja dva mandata, pa sebi pripisuje u zasluge. To je točno. Nominalno su porasle, ali realno imate problem sa svima koji imaju manje od medijalne plaće zbog enormnog rasta cijena hrane. Prema tome, standard nije povećan, već su plaće nominalno povećane. Svake godine kad se pregovaralo, Marić je dolazio s pozicijom 0 ili 2 posto rasta plaća, ali su sindikati na kraju protestirali, prosvjedovali i dva mjeseca štrajkali. Zašto su to radili? Zato što je HDZ bio jako dobronamjeran i htio je dizati plaće? Pa kako možete sebi za to uzeti zaslugu? Drugo, jednako nekorektno i neetično je uspoređivati sadašnje stanje kada Europska unija tiska novce šakom i kapom s onim stanjem kada je SDP bio na vlasti. Ono je bilo vrijeme globalne krize, a EU je imala sasvim drugačiju politiku nego sada. Tad su išli na politiku štednje.

Tomislav Reškovac (Možemo!): Uredba o koeficijentima prilično jasno govori kako vlada vrednuje rad zaposlenika u obrazovanju. U Zakonu se odmah na početku ističe kako bi se jednak rad zaposlenika u različitim javnim službama trebao jednako cijiniti. Očito iz perspektive ove vlade je rad zaposlenih u obrazovnom sustavu manje vrijedan. To je jasno kao dan. Već sada imamo kronični nedostatak određenih suprofesija u obrazovanju. I u Zagrebu gdje je velika koncentracija struke teško je naći nastavnika matematike, fizike, informatike, kemije itd. Taj problem će s vremenom biti sve veći i veći. I ako se već sada ne poduzme nešto da se privuče veći broj mladih ljudi u profesiju, a povećanje plaća je nužan uvjet za to.

Damir Bakić (Možemo!): Jednaka plaća za jednak rad, to je neobično važno. Imali smo mnogo primjedbi na proces donošenja Uredbe i definiranja koeficijenata. Nikad nismo vidjeli podlogu za to. Važno je istaknuti i aspekt mladih ljudi, plaće asistenta koji su angažirani na projektima. Njihove plaće su ranije definirane samim projektima, a sad je potpuno nejasno kako će plaća biti povećana.

Stipe Mamić (HDZ): Činjenica je da je rađena analiza i studija u koju je naručilo Ministarstvo rada koje je koordiniralo sve te aktivnosti, a odnosi se na vrednovanje radnih mjesta po resorima i podsustavima. Što se tiče jednake plaće za jednak rad, u nekim segmentima od pamtivijeka postoje nejednakosti. U razrednoj nastavi je bilo ljudi s višom školom, dvogodišnjom ili trogodišnjom, netko je bio mentor, netko savjetnik ili izvrsni savjetnik. Svi oni rade, imaju različite plaće. Mnoge zemlje nemaju sustav napredovanja i toga moramo biti svjesni. Stalno se govori o nedostatku kadrova, pogotovo u STEM području. Vatrogasna su mjera stipendije, iako se kaže da se onda nekoga prisiljava. To je bio način kako dovući ljude u škole i već postoje rezultati. Pedeset ljudi koji su koristili stipendije već je završilo na poslu u školama. Naša trajna vizija je učiniti plaće atraktivnima da ljudi to biraju kao svoju struku i profesiju i da u njih mogu. Mislim da je povećanje od 60 posto ide upravo u tom smjeru i da te plaće postaju sve atraktivnije. Najavljujemo i daljnji rast plaća. Mi želimo da nastavničko zanimanje bude toliko atraktivno da se ljudi odmah odlučuju raditi u školi.

Igor Peternel (Domovinski pokret): HDZ-u se može odati priznanje da je otvorio tu 'pandorinu kutiju' koeficijenata koja dugo nije otvarana. Međutim, kad ste to već napravili mogli ste ispraviti sve ove anomalije i nelogičnosti koje su se godinama provlačile i bile jasne svima, a samo se čekalo da se otvori to pitanje. Sustav ostaje na mladima. Mi smo se tu otvorili, ušli smo u EU, otvoreno je tržište rada za najbolje studente koji završavaju i koji mogu postati asistenti, odnosno otići na doktorate na brojna europska sveučilišta. Naravno da konkurencija smanjuje konkurentnost naših sveučilišta i naravno da je to problem. Plaće asistenata i postdoktoranada su male, to je objektivno, nismo privlačni, a ti ljudi su potrebni kako bi mogli održavati konkurentnost u smislu znanosti, citiranosti i svega drugog. Sustav znanstvenih novaka koji je postojao nekad je bio odličan. Prvi problemi su počeli s ministrom Jovanovićem. Danas nažalost sustav nije dobar i ne obećava.

3) ODNOS DRŽAVE I SVEUČILIŠTA, NADZOR I AUTONOMIJA

Je li autonomija sveučilišta ugrožena novim propisima, s osvrtom na novi model financiranja instituta i visokih učilišta?

Josip Tica (SDP): Mandat ove Vlade će općenito biti zabilježen kao jedan od najvećih napada na bilo kakva građanska, civilizacijska i ostala prava, pa ni akademski svijet nije bio iznimka od toga. Ova uredba o plaćama je samo nastavak općeg obrasca ponašanja, većina ljudi s kojima sam razgovarao je to doživjela kao 'orbanizaciju' sustava. Očigledno je da ne postoje pomaci u pozitivnom smislu. Moramo istaknuti da u takvoj situaciji imamo još jedan obrazac ponašanja vlade, a to je rentijerska inačica neoliberalnog modela.

Marija Selak Raspudić (Most): Trenutno je na djelu proces etatizacije sveučilišta, iznimno opasno podvrgavanje sveučilišta i dokidanja autonomije sveučilišta, podvrgavanje Ministarstvu, odnosno državi i to nije pitanje samo Zakona o plaćama, pa i promjene toga da sada redoviti profesor postaje radno mjesto čime se uvodi nestalnost u to zanimanje nego i izmjene svih drugih zakona koji se u širem smislu tiču sustava znanosti i visokog obrazovanja. Redom sve pojedine institucije su se sada po novim zakonskim izmjenama podvrgavale ministarstvu i prvo što ćemo učiniti kada dođemo na vlast jest da ćemo napraviti reviziju svih zakona koji su doneseni u ovom mandatu da bi se dokinuo proces etatizacije sveučilišta i da bi se ostavila nezavisnost svim bitnim institucijama, od Hrvatske zaklade za znanost, Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja pa nadalje.

Smatramo taj proces izrazito štetnim i procesom koji će imati dugotrajne posljedice. A u čemu je temeljni problem? Kada govorimo o rastu plaća, cijena kruha rasla je od početka vašeg mandata do danas 60 posto. Neću ulaziti u druge namirnice. U najoptimističnijoj interpretaciji nismo se maknuli s mrtve točke. Obrazovanje je uvijek bilo zadnja rupa na svirali HDZ-u. Prvo ste ga dali u ruke manjinskom partneru HNS-u, baš njime ste trgovali, a onda smo imali eksperimentalne reforme čije posljedice osjećamo i danas, da biste ga sada dali u ruke ministru koji je to već neuspješno bio prije 10 godina. Toliko vam je stalo do obrazovanja pa ne mogu sada slušati kada govorite da vam je bitno da privučete nastavno osoblje, da vam je obrazovanju fokus i to je sad jedan od četiri stupa

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

vašeg programa. Da je tome tako bilo ne bi se tako kadroviralo u obrazovanju od početka vašeg mandata do danas. I da, dokida se autonomija sveučilišta kroz čitav niz zakona i tome ćemo se oštro suprotstaviti kada dođemo na vlast i budemo u prilici provoditi svoje politike, prije svega revizija svih zakona koje ste do sada donijeli.

Damir Bakić (Možemo!): Što se tiče autonomije sveučilišta, ne smatramo da je ona eksplicitno ugrožena ovim zakonom. Ipak, slažem se da smo podvrgnuti snažnoj etatizaciji sustava znanosti i visokog obrazovanja. Mi smo svjedoci galopirajućoj inflaciji naših i doktorata i znanstveno nastavnih titulu. Imamo i Zakon o osiguranju kvalitete i Agenciju za znanost i visoko obrazovanje koji naprosto ne ispunjavaju svoju ulogu. Pod hitno moramo nešto u tom smjeru napraviti. Kada govorimo o novom Zakonu o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, nije problem u samom zakonu, nije bio po sebi loš, koliko je problem što u sebi ima ugrađen niz crnih kutija i kojima ne piše ništa, a trebao se njihov sadržaj popuniti uredbama kojih još uvijek nema. Godinu i pol dana je Zakon već na snazi. Mi još uvijek nemamo programske ugovore na sveučilištima. Još nešto, članak 9. Zakon kaže da studenti u redovitom statusu ostvaruju pravo na subvencioniranu školarinu u cijelosti. Međutim, u praksi tako nije. Frapantno je, frapantno je da o tome svi šute, uključujući i studente. Ja ne znam zašto studenti ne protestiraju. Ono što dodatno zaista fali i vidljivo je iz raznih događaja, fali nam rješavanje pitanja etičnosti u sustavu, fali nam centralno tijelo koje će se time baviti.

Stipe Mamić (HDZ): Unutar pregovora s Europskom komisijom, za NPOO od onih prvih 4 milijarde eura, sektor obrazovanja i znanosti je dobio milijardu eura. Nakon toga su se vodili pregovori kako sve škole u RH dovesti u jednu smjeru kao nužnu pretpostavku cjelodnevne škole. Od ovih pregovora, dodatnih povoljnih zajmova EK-a s dugačkom ročnošću i niskom kamatnom stopom od 3,4 milijarde eura, opet je sektor obrazovanja uspio izboriti projekte od milijardu eura. Činjenica je da je sektor znanosti i obrazovanja ovoj Vladi u posljednja dva mandata bio jedan od najvećih prioriteta. Kada govorimo o odnosu sveučilišta i državne administracije, jedna od ključnih novina u Zakonu je programsko financiranje. Pitali smo se da li smo mi u Ministarstvu, odnosno naši partneri na sveučilištima spremni na te moderne programske ugovore. Ipak smo se odlučili jer što prije počnemo, to ćemo se prije organizirati. Ugovori su potpisani sa svim javnim institutima i dva javna veleučilišta, pripremaju se za sveučilišta i nadam se da će to biti korak naprijed u financiranju sustava visokog obrazovanja. A o prioritetu ove vlade, proračun se više nego udvostručio u zadnjih 8 godina.

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Masovnost visokog obrazovanja danas, kao i odnosi unutar naših sveučilišta koji su donedavno bili i opća erozija vrijednosti hrvatskog društva, smanjila je sveukupno akademsku etičku i elitnu razinu koja su nekada naša sveučilišta imala. Ovoliko afera, korupcija, nedostojnih ljudi na čelu najvećih sveučilišta, sinekure, plagijati i upisivanje ocjena bez ispita, kupovina i politički motiviranih dodjela doktorata, te izgaranja za dodatnim zaradama te zloupotreba autonomija sveučilišta radi sprječavanja financijskog i upravnog nadzora države; sve su to pojave koje trenutno imamo i kojima ova vlast nije znala stati na kraj. Sve te pojave imamo unatoč i onoj suprotnoj slici jer imamo sjajnih sredina i pojedinaca, a kojima ćemo mi, ako budemo na

vlasti, osigurati svjetske uvjete za svjetske rezultate. Socijaldemokrati će u odnosu prema sveučilištu čvrsto štiti autonomiju sveučilišta u onome što je njena svrha. Nije njena svrha da nitko ne vrši nadzor nad upotrebom financijskih sredstava na sveučilištu, što je rektor Boras zabranjivao tijelima državne vlasti. Dakle, to nije njena svrha. Njena svrha je zaštita akademskih prava i sloboda. Autonomija sveučilišta je tek institucionalni okvir za tu zaštitu. Država ima pravo biti tu, nije to etatizacija. Ima pravo biti na sveučilištu, ali u kojim funkcijama? Ne smije utjecati na publiciranja, objavljivanje, istraživanje i nastavu, ali smije kontrolirati potrošnju novca u svrhu poreznih obveznika.

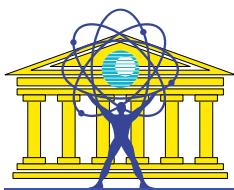
Igor Peternel (Domovinski pokret): Kada govorimo o financiranju sveučilišta, moramo krenuti od konceptata. Osobno mislim da strategija razvoja sveučilišta mora biti onakva kakva je bila prije, a da ovo kamo sad idemo nije dobro. Ako idete u smjeru da više nema znanstvenih novaka, nego imate suradnike na projektu, doktorande, onda idete u smjeru toga da nema više ni kompeticije i nema više niti one želje tih ljudi. Mladi da ostanu u sustavu oni isključivo rade na tom projektu, tehnički da odrade onaj minimum koji moraju odraditi. Nisu bogznakako plaćeni, nemaju beneficije u smislu stalnog radnog odnosa da će moći dobiti stambeni kredit i da imaju viziju i perspektivu ostanka na fakultetu. Kao docenti, kasnije izvanredni profesori. Oni odrađuju minimum, jedan CC rad za za pristup doktoratu i to je to. Tu se zapravo gubi i znanstvena kvaliteta u smislu znanstvenih grupa i gubi se perspektiva sveučilišta. Kao što znate, Sveučilište u Zagrebu vrlo je staromodno, razjedinjeno i dislocirano. Ono što govori gospodin Mamić, da se uložilo puno u projekte, to je sve točno.

To su većinom europski projekti, europski novac i na taj način se zaista povećala kvaliteta onih znanstvenih institucija i onih znanstvenih grupa koje su bile ambicioznije. Oni su se dobro opremili. Tu možemo opet ući u strategiju da vidimo kuda to ide. I tu su kriteriji problematični.

4) PROBLEMI I NEDOUMICE S PROJEKTOM CJELODNEVNE ŠKOLE

Kako gledate na projekt cjelodnevne škole, rokovi, nedostatci, kako ih riješiti?

Ivana Posavec Krivec (Socijaldemokrati): Hvala vam puno. Srdačan pozdrav kolegicama i kolegama i svima onima koji na zainteresirano prate putem Youtube kanala. Dakle, prije svega želim reći da mi Socijaldemokrati se zalažemo za društvo koja uči i da ono uči stalno, ne samo u određenom periodu nego uistinu od rođenja, pa sve do naših zadnjih dana. Mi smatramo da obrazovanje mora biti prioritet svakog društva i da ono donosi određene blagodati društvu i polazimo za osnovnom premisom da je potrebno u Hrvatskoj otvoriti novu viziju koja će reći da je prioritetno nacionalno pitanje - pitanje obrazovanja. Ovo ne može biti strančarenje, ovo ne može biti pitanje jedne stranke, jedne grupacije, jedne koalicije ili jednog mandata. Ovo konačno mora postati prioritetno nacionalno pitanje za koje smo svi skupa spremni pokazati političku volju. Ukoliko nećemo osigurati takav pristup, bez obzira tko će biti mandatar sljedeće Vlade, onda ćemo se vratiti na reforme koje će se događati u kabinetu, ali ne više čak niti ministra obrazovanja, već ponovno nažalost, u kabinetu predsjednika Vlade. To je nešto što nije dobro, to je nešto što je posljedično vezano za one projekte koji se, reći ću tako, oslobađaju financijskim sredstvima u Europskoj uniji koje mi onda pratimo i trčimo za

njima kako bi ih iskoristili da gradimo naše obrazovanje. Dakle, počinjem od toga da trebamo jedan integralni pristup obrazovanju koji mora početi s predškolskim obrazovanjem koje se u kontinuitetu mora nadovezati na osnovnoškolsko obrazovanje, da to osnovnoškolsko obrazovanje, bilo u razrednoj ili u predmetnoj nastavi treba biti cjelodnevno obrazovanje. To mi podupiremo. Ali podupiremo ga na način da za njega trebamo osigurati sve preduvjete. To nisu samo infrastrukturni preduvjeti koji ovog trena nemamo u cijeloj Hrvatskoj, koji ne daju jednake uvjete za svu djecu i za njihov razvoj, već to moraju biti kadrovski preduvjeti. Nakon toga mi još dozvolite jednu rečenicu. Mi smatramo da takvim pristupom trebamo proći i u srednjoškolsko obrazovanje da i tamo trebamo osigurati obvezno srednjoškolsko obrazovanje, a da sva djeca u Republici Hrvatskoj uistinu, da bi imala besplatno obrazovanje, moraju imati besplatne udžbenike. Od početka do kraja. I sve ono što sustav obrazovanja zahtijeva kako bi mogao nagrađivati one koji imaju potencijal da budu bolji, da društvo vuku, ali i kako bi na neki način podržava one kojima cijelo i kontinuirano kroz obrazovanje treba podrška.

Marija Selak Raspudić (Most): Eksperiment treba završiti, ali nakon eksperimenta treba prvo vidjeti stanje na terenu. Ništa se ne lomi preko koljena niti smije inzistiranje na nečijem projektu i ucjenjivanje s novcima biti uvjet za realizaciju. Realizacija se postiže tek kada se ostvare svi materijalni uvjeti da se nešto takvo može implementirati. To trenutno nije slučaj, dakle niti mi imamo jednosmjensku nastavu svugdje moguću, niti imamo nastavno osoblje koja ju može odrađivati. Mi trenutno stvari lomimo preko koljena i tome se oštro protivimo. Isto tako se protivimo i tome da se jednosmjenska nastava, odnosno cjelodnevna škola, jednosmjenska nastava je poželjna, ali cjelodnevna škola nameće roditeljima kao rješenje. ukoliko oni to ne žele s obzirom na potrebe i različite interese njihove djece. Trenutno smo u situaciji koja je krajnje neodrživa i nedopustiva da imamo primjere iz različitih škola u Hrvatskoj, kao što sam i rekla da spremačica je ta koja posjeduje sanitarnu knjižicu i mora isporučivati hranu djeci da djeca ostaju u školi, da nemaju ormariće u kojima mogu ostaviti svoje stvari, a primorani su biti u školi, da bi negdje se u nekom projektu stavila kvačica. Ispunjeno. Sredstva dobivena. Znači prvo se osiguravaju infrastrukturni i nastavni uvjeti, a onda se ide s provedbom cjelodnevne nastave. A s njome se ne ide u situaciji ukoliko ne postoji dovoljan interes za nju svih, odnosno ona nikada ne smije biti prisila. Smatramo da način na koji se ona trenutno odvija i s obzirom na škole koju ju provode, i s obzirom na uvjete koje imaju, nije dobar i da će se eksperiment evidentno završiti, ali onda treba ići u temeljitu reviziju. Ne može se a škole ucjenjivati s time da će dobiti sredstva isključivo ako se upuštaju u projekte za koje trenutno nemaju ni nastavnu ni infrastrukturnu podlogu i to je njihovo podcjenjivanje i mi to nećemo dopustiti.

Tomislav Reškovic (Možemo!): Riječ je o konceptualnom okviru, osobito kad je riječ o razlozima za uvođenje cjelodnevne škole. Mi jako razumijemo o čemu se tu radi i ustvari jako podržavamo. U isto vrijeme kod nas je prisutna bojazan da stvar ne završi kao jednokratni eksperiment. Što točno mislimo o tome reći ćemo onog trenutka kad vidimo je li budžetiran novac koji je potreban da bi se u određenom vremenskom periodu, svakako do završetka eksperimentalne faze dogradilo i izgradilo onoliko škola koliko je

potrebno da bi cjelodnevna škola uopće funkcionirala. Prema podacima koje sam gledao u e-rudniku otprilike 41-2 posto matičnih osnovnih škola radi u dvije smjene. Gotovo 52 posto srednjih škola radi u dvije smjene, dakle.

Stipe Mamić (HDZ): 60 posto radi u dvije smjene - osnovne škole. A djece ide u dvosmjenske.

Tomislav Reškovac (Možemo!): Ako govorimo o djeci – ok, ali ako govorimo o broju ustanova, onda je tu malo drugačija brojka. Ono što je ključno pitanje je misli li Vlada ozbiljno? Misli li doista ozbiljno znat ćemo u trenutku kad vidimo postoji li budžetirana sredstva za to.

Stipe Mamić (HDZ): Temelj obrazovanja jer RPO. Povećali smo ukupan broj mjesta, što do sada za dvadesetak tisuća u RH plus osigurali sredstva za dodatnih 27 tisuća. Dakle, preko 45 tisuća novih mjesta i preko 35 posto. U našem izbornom programu do 2029. smo naveli, za svu djecu stariju od četiri godine, obvezu pohađanja vrtića, spuštanje obveznog obrazovanja, a najkraća je u Europi, samo osam godina. Time ćemo doći da ćemo obavezno obrazovanje imati 10 godina. Djeca u sustavu RPO-a, uz naše vrijedne odgajatelje koji su kod nas u Hrvatskoj 80 posto visokoobrazovani, a primjerice u Finskoj samo 20. Nakon toga radimo jednu analitiku i sinergiju prema sustavu primarnog obrazovanja jer smo zadnjih nekoliko godina analizirali što je sve potrebno promijeniti da sustav bude najbolji. Tu smo ustanovili da naša djeca imaju najmanje sati nastave i da tu nešto moramo promijeniti. Kod cjelodnevne nastave mi smo osigurali za provedbu te reforme za ovaj infrastrukturni dio milijardu i 300 milijuna eura. Ukupno milijardu i 500 milijuna eura. Sredstva su već osigurana. Ono što se trenutno događa da imamo u ministarstvu već zaprimljenih projekata negdje 230. Kada bi samo njih riješili, a riješit ćemo, već sada bi se broj povećao s 37 na preko 65 posto škola koje rade. S obzirom da je to proces koji će trajati, zato i pilot traje četiri godine, do tada očekujemo da će se sve škole prilagoditi. Najveći problem je trenutno Grad Zagreb zbog problema prostora. Grad je počeo na tome raditi. Paralelno smo osigurali i 60 milijuna eura za stručno usavršavanje svih nastavnika. Ono što je koncept, na pola pilota ćemo raditi evaluaciju i razmišljamo o nekakvim mogućim pod varijantama kako bismo vidjeli koja je to koje najbolje rješenje za provedbu. Ključ svega je evaluacija će vam pokazati da li time dolazimo do onoga što želimo, a to je da naša djeca postižu bolje rezultate. Sada nama u primarnom obrazovanju rezultati nisu loši, ali želimo da oni budu još bolji.

Marija Lugarić (SDP): Nama u SDP Hrvatska je važno smanjivanje nejednakosti među ljudima. Istraživanja su pokazala da djeca slabije obrazovanih roditelja, iz manje razvijenih sredina ili s manje šansi kasnije da upisuju fakultete da manje napreduju. U tom smislu podržavamo cjelodnevnu školu kao jedan od elemenata smanjenja društvene nejednakosti. Cjelodnevna škola po nama mora biti dostupna, odnosno moguća za one učenike kojima je ona potrebna, kojima je potrebna podrška u učenju ili za one koji ne mogu zbog socioekonomskih kriterija dobiti u vlastitom domu ili oni koji ju žele. Dakle ako žele svoju obvezu odraditi u školi i ne nositi kući. Jednim dijelom to je podrška i roditeljima. Nismo za obveznu cjelodnevnu školu za svu djecu. Drugo, radne obveze učitelja se u tim novim i zahtjevnim formatima, kao što je cjelodnevna škola, ne smiju

povećavati. Jedna učiteljica ne može sama provoditi cijeli dan cjelodnevne škole sa svojim razredom, kao što to uostalom ne čini ni sad ni danas. U nižim razredima imamo dvije učiteljice, jedna koja radi razrednu nastavu, druga je poslijepodne u boravku. Na projektu cjelodnevne škole radi jedna jedina učiteljica i to je ako mene pitate kao diplomiranu učiteljicu, fizički gotovo neizdrživo s tako malom djecom provesti cijeli dan. Treće, dnevna organizacija mora biti fleksibilnija i manje kruta. Naš postojeći razredni, predmetnosatni sustav za cjelodnevnu školu nije optimalan za A2 i za B1. Djeci koja se odluče za cjelodnevnu školu mora biti omogućen prikladan prostor i vrijeme za igru i samostalan rad. Ono što je važno ne smiju se aktivnosti ovim A2 i B2 programima dodatno naplaćivati, što se počelo. Potrebno je uvesti i stručne timove za danas nepoznata i nepostojeća radna mjesta u obrazovanju, administratoru, IT podrške, odgojitelja koji pazi na djecu, slobodno vrijeme, one koji nude pomoć u samostalnom učenju i tako dalje. Da cjelodnevna škola, ali ne ovakva.

Igor Peternel (Domovinski pokret): Apsolutno podržavamo cjelodnevni koncept obrazovanja u osnovnim školama. Zalažemo se za školovanje od šeste godine, međutim, ovaj pilot program koji se zapravo uvodi je, kao što vidimo na brojnim mjestima, opterećen je brojnim problemima. Ono što je tu bitno je da se vrijeme prilagodbe produži što je više moguće da jednostavno da se djeca u tom procesu rasterete što je više moguće i da se nastavnicima omogući da to, u suradnji s Ministarstvom i sa svojim školama to provedu na najbolji mogući način. Kažem, to je velika reforma. I na toj reformi jednostavno moramo položiti ispit. Ne bi to trebalo izazvati tolike problem da nam za cijeli taj koncept padne u vodu.

Stipe Mamić (HDZ): Što se tiče uzroka, međunarodni eksperti – Španjolska, Portugal, Italija i drugo kažu da je uzorak zadovoljavajući. Činjenica je da smo mi priželjkivali malo više urbanih škola. Mene je itekako razočarala činjenica da se u Zagrebu prijavila samo jedna škola. A ovo o čemu govori kolegica Marija, da se vršio pritisak, to je stvarno poražavajuće. Na temelju čega možete iznositi takve neistine. Sve je bilo dobrovoljno i svatko je imao suglasnost školskog odbora osnivača da se mogu prijaviti za to. Drugo, kolega Stipić vezano uz ovaj A2 koje ja smatram jednim od najvažnijih elemenata, a koji unosi veliku promjenu u odnosu na posao da uz dodatnu nastavu, samo jedan dio učenika dobio potporu, a sada će je dobivati svi, i oni koji su najpotrebitiji, kojima je pomoć najpotrebnija do onih koji će imati neke nove dodatne mogućnosti. S terena dolaze informacije da postoji jako velik broj škola koje su zainteresirane da se priključe projektu. U manje-više, koncept B1, B2 sve dobro funkcionira. Nisam čuo da se igdje nešto naplaćuje tako da mi planiramo na polovici projekta razmotriti eventualne promjene temeljem iskustvene metode svega onoga što ćemo vidjeti. Postoje i mogućnosti da napravimo neke podvarijante modela. Postoji mogućnost i da, a priključimo nove škole, ali to tek naravno novom mandatu i pred kraj druge godine provedbe projekta. Nova Vlada kada sjedne, čuje sve izazove, a u odnosu na to kako je to krenulo, koliko je bilo otpora, projekt ide jako dobro i mi smo prilično zadovoljni.

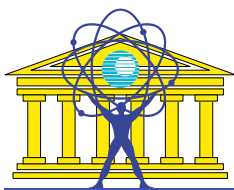

5) PROGRAMSKI UGOVORI, ŠKOLARINE I RAD SVEUČILIŠNIH PROFESORA NA TRŽIŠTU

Idemo na financiranje sveučilišta. Treba li zadržati programske ugovore ili ne, i na koji način? Kako gledate na dodatan rad sveučilišnih profesora za tržište i što mislite o visini školarina?

Damir Bakić (Možemo!): Načelno, sustav je posložen kako treba, rekao, ali naravno, problem je u sadržaju, problem je u programskim ugovorima koji pružaju neograničene mogućnosti da unaprijedimo kvalitetu, da financiranje učinimo efikasnijim. Nažalost, ta prilika dosad nije iskorištena. Zasad nemamo niti elemente programskog pregovaranja što se tiče sveučilišta. Naravno, još je tu dodatno i taj moment da programski ugovori su snažna poluga unapređivanju kvaliteta naših sveučilišta. Druga stvar vezana za školarine. Dakle mi moramo paziti kad budemo govorili o programskim ugovorima i to da financiramo i one studentske programe s malim brojem studenata. Posebno tu mislim na umjetničke akademije. Također mislim na neka deficitarna zanimanja koja sada zbog trenutne nekonkurentnosti, neatraktivnosti privlači mali broj studenata. A nužno su potrebna da postoje u našem sustavu da postoje u društvu ako ništa drugo, barem za transfer znanja i tehnologije. Dakle, taj sustav programskog pregovaranja mora biti delikatno postavljen da ne gleda samo slijepo brojeve nego zaista vodi računa o našim znanstvenim i visokim učilištima. Što se tiče školarina opet ćemo reći nešto o apsurdnosti ovog zakona. Tamo je na primjer rečeno da studenti mogu ponavljati godinu, najviše jednom. Pri čemu uopće zakonom nije definirano što znači ponavljanje godine. Konačno rad izvan fakulteta, rad nastavnika, sveučilišnih nastavnika na znanstvenim i stručnim projektima, borba na stručnim i komercijalnim projektima. Svakako da, ali to treba pažljivo regulirati pravilnicima i sveučilištima. To me dovodi do još jedne teme, a to je naplaćeni novac koji je Geodetski fakultet u Zagrebu naplatio ministarstvu kulture i medija. Mislim da se radi o 19 milijuna kuna za 3D snimanje, ali ako bi se mene pitalo koja je realna cijena tog posla moj odgovor bi bio nula. Jednom ili nijednom imaš priliku kao sveučilišni nastavnik da odgovoriš na potrebe društva. Ovo je naš posao pruža nevjerojatno mnogo beneficija, gratifikacija koje nisu samo materijalne. Jednom ili nijednom imaš priliku učiniti nešto kada te društvo treba, s resursima koje je platilo društvo s ekspertizom zbog koje si tamo, i meni je zapravo neshvatljivo da bi naplatio taj posao.

Marija Selak Raspudić (Most): Što se tiče programskih ugovora kao takvih, oni mogu, naravno, kao i mnoge druge stvari biti iskorišteni da se na financiranje učini kvalitetnijim, transparentnijim i poticajnim za Sveučilište. Međutim, način na koji su oni trenutno predloženi nam apsolutno nije prihvatljiv. Ponovno se radi o etatizaciji Sveučilišta i podvrgavanju unutar tokova novca, aktualnom ministarstvu. Osnovna proračunska komponenta o kojoj nema pregovora iznosi najmanje 76.93 posto, dok razvojna i izvedbena proračunska komponenta o kojima se vode pregovori iznose u najboljem slučaju 23 posto ukupnog financijskog iznosa programskog ugovora. Ono što mi smatramo da bi trebalo biti rješenje da se ide u smjeru je predmet pregovaračkog postupka gotovo cijeli programski ugovor, a ne samo 15 do 20 posto programskog

ugovora. Dakle, kada govorimo o tome da će to biti 15-20 posto programskog ugovora, to znači da će ministar ponovno imati kontrolu nad novcem koji se doznajuje Sveučilištu je nama neprihvatljivo što u suprotnosti s autonomijom sveučilišta. Zatim ovaj drugi dio koji se odnosi na penalizaciju. Ona je puno gora nego što to na prvu zvuči jer se govori o tri posto smanjenja na godišnjoj razini. Međutim, ako se ne sklopi programski ugovor, drastično će smanjiti financiranje Sveučilišta jer se smanjuje za najmanje 15-20 posto razvojna i izvedbena komponenta te se još dodatno tako značajno smanjeni iznos umanjuje za 3% ponuđene osnovne proračunske komponente. Dakle, to su stvari koje nama nisu prihvatljive i rekla sam mu što bi bilo rješenje u tom smislu da se ide prema tome da se puno veći iznos novca može ostaviti na pregovaranje. Što se tiče školarina, imam vrlo malo vremena pa ne stignem u detalje. Mi smo uvijek za to da školstvo bude što dostupnije i po mogućnosti besplatno, a ovdje i kroz stipendiranja, posebno bih istaknula doktorski studij i njegovu dostupnost onima koji imaju za to kapaciteta i volje.

Josip Tica (SDP): Programski ugovori su primjereno sredstvo za upravljanje, međutim, ja tu imam nekoliko stvari. Ova penalizacija dovodi u pitanje sam proces pregovaranja. Dakle pregovarate, a ako ne ispregovarate onda ste penalizirani. Apsurdno u samoj definiciji. S druge strane, postoje još brojne druge stvari. Slažem se isto da struktura, dakle 20 + 10 o čemu se pregovara i s 10 fiksnom, isto tako ograničava situaciju. Međutim, ono što mene jako uzrujala kao član znanstvene zajednice, mi jako puno i vrlo energije troši na to da sredimo pitanja znanosti i obrazovanja o kršenju, etičkih, pravnih i ostalih normi u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. Gdje onda ogroman broj pojedinaca u tom sustavu koji ne krši te norme postaje žrtva onih koji su to napravili i čitava znanstvena politika se svodi na to da se novac ne troši neefikasno. Vi kada pogledate, ja sam koristio umjetnu inteligenciju pa sam ovu uredbu o programskim ugovorima stavio da se analizira tamo. Postavio sam vrlo jednostavno pitanje, a to je ključno pitanje gospodarstva, politike u gospodarskom smislu i to je ključno pitanje funkcija koju sustav znanost i visoko obrazovanje mora obavljati. Pitanje je bilo vrlo jednostavno - koliko vremena i truda je ministarstvo potrošilo u ovoj uredbi na istraživanje i razvoj i komercijalizaciju onoga što proizvodi sustav znanosti i visokog obrazovanja. 1,99 posto teksta. Ovdje nema znanstvene i visokoobrazovne razvojne politike, ona je svedena na 1,99 posto teksta. Mi živimo u svijetu gdje nam je otišlo 300.000 ljudi iz zemlje. Zašto? Zato što nema kvalitetnih radnih mjesta u zemlji. Isto tako, kaže da je paradigma usklađena s tržištem rada. Ja postavljam pitanje - s kojim tržištem rada? Hrvatskim ili europskim? Nama ti ljudi koji su kao „loši“, otišli su van i šalju 3 posto BDP-a svojih plaća u naš sustav. A kako su ih zaradili ako je naš sustav loš? 50 posto BDP-a stvaraju negdje drugdje, a ne u Hrvatskoj. Da bi poslali tri posto. Ostvaruju 50 posto BDP-a s druge strane granice. Zašto je to tamo, a ne ovdje? I tko je obrazovao te ljude? A konstantno smo izloženi reviziji kao kriminalci. Je li imamo normu? Kako se troše sredstva? Jesmo li spojili računovodstva, jesmo li spojili čistačice? Da li je to stvarno znanstvena politika?

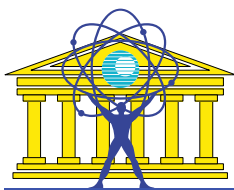
Stipe Mamić (HDZ): Znači programski ugovori su doseg razvijenih demokracija i njihovih sveučilišta, pretpostavka integrirani i kod nas, nažalost još uvijek ne. U tim demokracijama je praksa da moraš na neki način drugu stranu motivirati kada

pregovaraš da dođeš do zajedničkog cilja, kada to ne bi bilo tako i kad ne bi bilo toga, što je samo znak dobre volje da trebamo pregovarati da bi dobio više. Ja ću navesti primjer tako kako se dosad već u praksi događalo da netko nije htio zaključiti programske ugovore koji nisu u suštini i bili što bi trebali biti u punom smislu te riječi, pa je primjerice Sveučilište u Zagrebu zadnjih šest godina na nezaključivanje programskih ugovora godišnje gubilo desetak milijuna kuna. Dakle izgubilo je milijune kuna jer nije moglo staviti jedan razvojni cilj koji bi ostvarilo s lakoćom i tih 60 milijuna kuna koje su mogli iskoristiti za raznorazne stvari, recimo podmiriti režijske troškove Muzičke akademije, pomoći umjetničkom području, potaknuti interne znanstvene projekte i tako dalje. Cijeli niz je takvih primjera. Znači ako u Nizozemskoj, Danskoj, Finskoj i svugdje drugdje postoji taj skromni penal od 3 posto koji te motivira da pregovaraš da bi dobio preko 100 posto u odnosu na prethodno razdoblje mi tu ne vidimo problem. To je standard razvijene Europe kojoj mi stremimo i ne trebamo izmišljati toplu vodu i sada oko toga politizirati. Mi smo imali ta sredstva u proračunu i htjeli smo iskoristiti ono što u ovom slučaju Sveučilište u Zagrebu i neka druga sveučilišta nisu iskoristila. To nam je jako žao i nadamo se da se takve stvari u budućnosti neće ponavljati. Trebalo se efikasno upravljati sveučilištem. Nije da ćemo mi kao policajci dežurati, pratiti koji ima takvu normu, da li je ima normu, kolika će norma biti, kako vodi računovodstvo, koliko ljudi ima u računovodstvu, nego naprosto treba sustav postaviti da bude efikasan. Da bi se sredstva iskoristila na najbolji način, a ključna pretpostavka su kvalitetne evidencije i baze podataka koje nam trebaju pokazati što ćemo mi jedni drugima usuglasiti se u tom programskom ugovoru i reći što u kojem području ćemo pospješiti, što u kojem području imamo suficit tamo, pa ćemo to smanjiti. Cijeli niz pregovora će trajati mjesecima po kojima će se doći do jednog zajedničkog rješenja.

Igor Peternel (DP): Programski ugovori su jedan vid financiranja koji je neizbježno i svaka Vlada ovog svijeta traži svoje alate da suzbije autonomiju. Sad na sveučilištu je da u suradnji sa zainteresiranom javnosti da se izbore za svoju autonomiju i da se izbore za očuvanje autonomije koju će vlada i dalje nastaviti preko financiranje ugrožavati. Ono što je bitno je da se to stalno drži u fokusu i da se o tome stalno govori. Naravno, sveučilište ima i druge načine financiranja preko znanstvenih projekata, preko znanstvenih programa, preko onih postotaka, a koji ostaju samim ustrojbenim jedinicama, ostaju na fakultetima. A to nije malo novca. Dakle, pogotovo za veće projekte, to je sasvim jeftin način financiranja, zatim školarine. Prema tome sustav financiranja ja ne vidim trenutno kao nešto što je problematično, pogotovo ako imamo u vidu kako je to izgledalo prije i kako se prije teško dolazilo do opreme kako se prije teško dolazilo do bivanja u korak sa zapadnom znanstvenom zajednicom. Danas je to ipak izjednačeno. I danas možemo reći da je praktički ozbiljno znanost jedina doživjela pravi benefit ulaskom u EU i jedinstveno tržište.

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Rekao bih, programski ugovori DA, malo bih primijetio da država kao faktor u sustavu ne ugrožava sveučilišta, već je ona jamac autonomije svojim financiranjem. To je elementarna stvar. Ja ništa ne zagovaram. Autonomiju sveučilišta ugrožava određena politika koja upravlja državom, što se nekada događa i onda dolazi na djelo ovo što govori Peternel. Onda se moramo svi skupa organizirati i

suprotstaviti se takvoj politici. Međutim, ono što bih ja osobno htio naglasiti. Posebno bih istakao ono što smatram centralnim problemom hrvatskih sveučilišta i hrvatskog visokog obrazovanja. To je stručni rad za tržište koji potpuno ne regulirano. To je El Dorado i to je kaos i mi smo pokušali kolektivnim ugovorom to regulirati, međutim, godinu dana smo na tome radili. Katastrofalan pristup ljudi iz ministarstva koji su s nama pregovarali. Godina dana bačenog posla. Što se to trebalo napraviti? Izregulirati, prihvatljiva na sveučilištu samo visokospecijalizirane i visokostručni rad, a ne da u statutima nekih fakulteta stoji da oni vrše inspekcije i kontrole. I daju certifikate za klima uređaje po kućama. Rektor Boras je permanentno podržavao katastrofalnu politiku na zagrebačkom sveučilištu koja je erodirala ugled, dignitet, efikasnost i budućnost Sveučilišta u Zagrebu. Dakle centralno mjesto koje razara etičnost je nereguliranost stručnog rada za tržište.

6) REFORMA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA

Što mislite o reformi strukovnog obrazovanja i ideji da se satnica nekih predmeta smanji, a nekih poveća?

Marija Lugarić (SDP): Apsolutno je nemoguće na ovo pitanje reforme strukovnih kurikuluma odgovoriti u dvije minute pokušati izabrati nešto što mislim da je možda najvažnije. Dakle, ova modularna nastava ima svoje dobre strane koje će učenicima po nama omogućiti suvremenije obrazovanje. Okej je da je napravljeno oko 120 novih kurikuluma i dobro je što su te kurikulume napravile radne skupine koji su činili nastavnici, ravnatelji sustava. Čini nam se da ovo već nekoliko godina se radi onkraj politike, da tako kažem i ne radi se politički. To je dosta važno reći, obzirom da smo imali bitno drukčiju situaciju. U školama se također pozdravlja odgoda odabira zanimanja prema kojem bi učenici upisivali u srednje strukovne škole birajući nakon osmog razreda sektora, onda tek nakon prvog bismo pomislili o trogodišnjem ili četverogodišnjem programu zanimanja. To, s druge strane, omogućava da se naknadno lakše dodaju nova zanimanja, na one prethodne modele. No ključne točke reforme za sada se čine ne odnose izmjene strukovnih i općeobrazovnih predmeta, gdje bi strukovni bili zastupljeni sa 60 posto, a općeobrazovni s 40. Uz ovo što ste spomenuli, povećanje hrvatskog matematike i stranog jezika koje zapravo dolazi da bi se te strukovne kurikulume približilo, da tako kažem, ovim obveznim predmetima gimnazijalcima, obveznim predmetima državne mature je zapravo većina ovih četverogodišnjih strukovnjaka izlazi na državnu maturu. I to je s jedne strane ok no, međutim, time cijeli niz postojećih predmeta iz različitih područja neće biti dostupan učenicima, osim ako te stručne radne skupine ne definira kao potrebne određene kvalifikacije. Mi želimo reći da iako učenici srednjih strukovnih škola čine 70 posto svih učenika je važno da ti mladima damo mehanizme kojima će moći ostvariti svoje druge potencijale, osim stručnih, oni su i budući radnici koji se trebaju boriti za bolje uvjete rada i svoja prava kod poslodavca. Oni su i građani društvo u kojem žive, akteri budućih procesa i zapravo ih svesti na samu struku i lišiti ih ovoj jednog dijela sadržaja nije dobro.

Marija Selak Raspudić (Most): Prije svega, poznato je da se ona ipak neće dogoditi sada, odnosno da će se dogoditi da nastavnici nisu bili na vrijeme pripremljeni da bi je mogli provesti. Druga stvar koju smatramo lošom i koja je također poznata je nedostatak dijaloga s nastavnicima i činjenica da su se kurikuli od njih skrivali, a to se poglavito odnosi na one kurikule koje u sebi imaju općeobrazovne predmete. I tu dolazimo do najvećeg problema koji je i načelne prirode. Ako mi spojimo dvije poznate činjenice – jedna je da se ili smanjuje ili ukida satnica općeobrazovnih predmeta, ovdje se prvenstveno osvrćem na povijesti, ali i na politiku, gospodarstvo, problem fizike i svih ostalih predmeta koji su uključeni u ovu reformu na način da se njihova satnica ili smanjuje ili ukida, i ako to povežete s činjenicom da se recimo uopće barem u sklopu Hrvatskog sabora u sklopu uopće zakonskih inicijativa i predlaganja rješenja nismo uhvatili u koštac s problemom umjetne inteligencije i svime onime što ona donosi kao izazov i pred tržište rada onda čovjek ne može zaključiti drugo nego da je očito politika ove vlade da kroz Hrvatsku proizvodi niže kvalificiranu, a prije svega niže obrazovanu radnu snagu koja će služiti za inozemno tržište kao puki operativac u smislu toga sklapat će određene dijelove i na taj način biti iskoristiva umjesto da naravno, proizvodi cjelovito obrazovano i aktivno građanstvo. Mi se ne slažemo sa smanjenjem, odnosno ukidanjem satnicu općeobrazovnih predmeta. Smatramo da to nije u koliziji s pripremom tih istih kadrova za tržište rada. Štoviše, sama matura nije cilj strukovnog obrazovanja, nego upravo isporučivanje kvalitetnog kadra u smislu obrazovanosti u svojoj struci na tržište rada. Oni imaju 80 posto uspjeha na državnoj maturi i nisu u tom smislu potkapacitirani ili manje uspješni nego brojni drugi. Dakle, to nije u suprotnosti sa pripremom njih za tržište rada i kvalitetnim strukovnim obrazovanjem. Treba ostati i bitno nam je za aktivno građanstvo da se što manje sužava opseg mogućnosti, jer znamo da je upravo materijalni status nastavnika učenika, onaj koji bitno određuju upis u srednje škole i da je vrlo često onih s nižim prihodima biraju te strukovne škole. U Hrvatskoj ih je čak 70 posto. Da im se u trenutku kada budu razvijali svoje kreativne intelektualne potencijale, ne sužava prostor izborom budućeg, možda čak i fakulteta nekih drugih zanimanja, dokidanjem općeobrazovnih predmeta. I tu stojimo uz one nastavnike i sve druge udruge, organizacije i profesore na visokim učilištima i sveučilištima koji su se protiv toga pobunili.

Tomislav Reškovic (Možemo!): Sadržaj u strukovnim školama je užasno važan ne samo zato što 70 posto osnovnoškolaca ide tamo, nego i zbog nekih drugih stvari. Riječ je naprosto o tome da si ne možemo dopustiti perspektivu da obrazujemo isključivo kuhare, automehaničare, sobarice, pa uvijek treba imati na umu da obrazujemo mlade ljude, osobe. Druga stvar, u onoj mjeri u kojoj se mladim ljudima u strukovnim školama uskrate općeobrazovni sadržaj, njima je jako zatvoren mogući napredak na njihovoj ljestvici sekundarnog i tercijarnog obrazovanja. Mi imamo lijevak koji je dimenzioniran po gabaritima gimnazije, a s druge strane imamo 70 posto srednjoškolaca koje može prelaziti na neku drugu razinu samo se provlači kroz taj uski ljevak. Generalno, za mladu ljude u strukovnom obrazovanju moralo bi se moralo napraviti nekakav put koji će im omogućiti da i bez državne mature prijeđu, u trenutku kada shvate da treba ili u poziciji

da mogu na višu razinu obrazovanja. Jednom kada uđu izgleda kao da smo ih zacementirali. Taj plafon nije ni proziran nego konkretan, betonski.

Igor Peternel (Domovinski pokret): Podržavam općeobrazovne predmete jer ionako smo u deficitu, ionako su te strukovne škole poprilično različite i sa smanjenim brojem upisuju učenike kasnije ako je to i moguće. Svakako moramo gledati da povećavamo programe svim školama, da idemo u reviziju programa, posebno programa vezanih za povijest. Tu Domovinski pokret inzistira da se ide u reviziju programa vezani za Domovinski rat, ulogu RH u Drugom svjetskom ratu i da se konačno prekine sa stavovima koji nisu mijenjani prije 90-ih. Zagovarati ćemo da se programi kompletno pretresu i da vidimo što se uči u hrvatskim školama.

Stipe Mamić (HDZ): Mi već desetljećima imamo svega 30 posto gimnazijalaca u našem obrazovnom sustavu srednjoškolskog, a 70 posto čine strukovnjaci. Europski prosjek je 52 i pol posto gimnazijalaca. Činjenica da nama od svih strukovnjaka koji na ljetni rok mature izađu, 82 posto njih izađe, a 68 posto položi maturu. 62 posto upiše neko visoko učilište. Postavlja se pitanje za koje to tržište rada i koga mi to produciramo ako najveći broj strukovnjaka završava u sustavu visokog obrazovanja. Kad uđu u sustav visokog obrazovanja strukovnih škola imaju puno veći drop out, a mnogi od njih ne uspijevaju završavati. Tu nastaje problem jer nisu pripremljeni za studiranje u najvećoj mjeri. Oni nemaju isti fond sati matematike, isti fond sati hrvatskog jezika, engleskog jezika. Reforma strukovnih kurikula je išla u tom smjeru da pokuša i izbalansirati povećanje tih predmeta koji su bitni za državnu maturu, a ona ujedno i za nastavak prema visokom obrazovanju i jednim dijelom da reformira. Ne radi se samo o tome da li će se smanjiti satnica povijesti, biologije nego se radi o tome da treba pojačati kompetencije i ishode učenja onih koji će i završiti na tržištu rada. Naša reforma koju smo proveli, ima 150 kurikula, ona će uskoro ići u javno savjetovanje. Realni rok za početak primjene, najraniji mogući rok za frontalnu primjenu školska godina 2025. /26. i nakon javne rasprave će se onda morati pomiriti ili odlučiti u kojem smjeru idu – jesu li za maturu ili jače ishoda i kompetencije po završetku strukovnog obrazovanja.

Marija Lugarić (SDP): Dakle ja mislim da do toga neće doći na takav način obzirom da će javna rasprava, čini mi se većina nas ovdje i struke govori da ne smije doći do takve razine dramatičnog smanjenja tih predmeta koje politički i stručno ocjenjujemo kao važnije da kao one koji trebaju ostati, odnosno nadamo se da će de jedan dio smanjenja uklopiti, da tako kažemo, u one sektorske dijelove u kurikulumu, odnosno ipak i sadržaj da će ostati uključeni u okviru kurikula za pojedina strukovna zanimanja. Ali ako se to ne dogodi? Onda ćemo o tome razgovarati sad što će biti ako će biti za 5 godina 10.

Ivana Posavec Krivec (Socijaldemokrati): Reforma strukovnog obrazovanja ne da nije gotova kolega koji kaže da ona nije započela, ona se neće realizirati ne na ovaj način na koji ste vi to zamislili. Naime, niz je pokazatelja koji ukazuju da niste krenuli dobrim putem da ste to se pokušali lomiti preko koljena, da biste uključili struku, a ponajmanje da niste uključili sve nastavne kadrove, nastavnike i profesore u strukovnom obrazovanju koji najbolje znaju kako ga treba u Hrvatskoj formirati. Ja se vraćam na moju osnovnu tezu, a to je da srednjoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj mora biti

obvezno. Ja se vraćam na tezu koju ponavljam već dugi niz godina - izmicanjem društveno humanističkih predmeta i srednjoškolskog obrazovanja, u ovom slučaju strukovnog obrazovanja koja obuhvaća 70 posto djece, odnosno 130.000 djece ili mladih osoba je na neki način korak unazad, dakle ja kada ovdje kao profesorica povijesti i geografije s vama politički raspravljam onda ja ne razmišljam o tome koliko će mojih kolegica i kolega sutra ostati bez posla ili koliko će njih iz jedne strukovne škole odlazi u drugu treću ili petu? Ja razmišljam o tome što smo mi uzeli tim mladim ljudima kada smo iz sustava obrazovanja iz maknuli predmete u kojima od njih očekujemo kritičko promišljanje u kojima od njih očekujemo da razvijaju uzročno-posljedično promišljanje da znaju odgovoriti na problemska pitanja, da znaju zašto, kako i kada. Ako mi njima taj segment otrgnemo iz njihovog obrazovanja, oni neće graditi društvo. Kako mi očekujemo bolje i progresivnije društvo ako mi u cijeli taj sustav od osnovne škole pa do kraja srednjoškolskog obrazovanja ne ugradimo građanski odgoj, onda mi nismo napravili reformu. Ako mi cijelo vrijeme ostanemo u eksperimentalnim programima i započnemo 16 reformi, a ni jednu ne završimo, onda smo mi uništili velik broj generacija. I zato ono što sam rekla na samom početku, ova mora biti politički nacionalno pitanje oko kojeg ćemo postići konsenzus i značajno da ćemo se u tom smjeru razvijati sljedećih 10,12 ili 15 godina i od tog smjera nema odmicanja. U protivnom uništit ćemo još nove generacije. Nismo uopće uskladili tržište rada s tržištem obrazovanja. Mi uopće nismo postavili tezu koje visokoškolske ustanove trebamo ojačati s pojedinim programima, koje pojedine programe trebamo smanjivati i ostaviti za ono tržište rada koje to zahtijeva i sto drugih pitanja.

7) PROBLEMI S NACIONALNIM ISPITIMA I DRŽAVNOM MATUROM

Koji su nedostatci nacionalnih ispita i ispita državne mature?

Marija Lugarić (SDP): Kada smo odlučivali o vođenju državne mature je bila da uspostavimo sustav vanjskog vrednovanja obrazovanja. O tome smo u Hrvatskom saboru prvi put počeli pričati 2003 godine. Ono što imamo gotovo dvadesetak godina kasnije je da nemamo uspostavljen sustav središnjeg obrazovanja nego imamo nacionalne ispite. Dakle, umjesto zadnje točke sekundarnom sustavu obrazovanja imamo prvi korak tercijarnog. To je moguće i legitimno, da tako kažem, politički što onda generira nama novi set problema. Moramo ih pripremiti zapravo za taj nacionalni ispit. Ono što bismo mi voljeli to je da konačno uspostavimo sustav cjelovitog praćenja vrednovanja i onda izvještavanja o učeničkim postignućima. Nama u školstvu je neophodno važno da dobijemo informaciju što se u školama radi dobro, a što loše, a usudit ću se reći je to važno i nama koji se bavimo prosvjetnom politikom, jer često donosimo odluke, da tako kažem, temeljem dojmova. Na neki način rezultate ispita i jednih i drugih, nacionalnih ispita u osnovnom školstvu i državne mature, oni moraju biti na neki način ponderirani za ulaz u sljedeći sustav. Međutim, oni ne mogu biti jedino to. Jačanje kapaciteta škola za samovrednovanje, uspostava vanjske podrške sustava, razvoj kvalitete svake pojedine škole, kontinuirano praćenje rada ustanova i kroz ovaj sustav čini nam se u ovom trenutku vrlo važnim, odnosno nečime čime možemo

nadograditi ovo u čemo smo se relativno dobro istrenirali, a to su provedba ovih frontalnih ispita kroz generacijske.

Ivana Posavec Krivec (Socijaldemokrati): Nemoguće je cijelo vrijeme graditi sustav prosječnih. Dakle, od tog sustava mi se moramo kvalitetno odmaknuti. Kad kažem sustav prosječnosti, onda mislimo na zaključnu prosječnu ocjenu kojom procjenjujemo djecu da li u osnovnoj školi u srednjoj školi. Oni nisu svi u neakvim gabaritima, neki su nečem bolji u nečem su lošiji. Kada bismo na taj način pristupili, onda bismo otkrivali njihove talente, otkrivali njihove mogućnosti, otkrivali njihove sklonosti. Da li je stem područje, društveno područje ili neko treće. Zalažem se za to da nema prosječne ocjene za znanje jer ona nije odraz ničega. Tu dolazimo do ovog velikog broja odlikaša u osnovnim školama, a te ocjene u konačnici prosjeka ništa ne znače. Dakle, sustav koji smo evo sada proveli drugu godinu oko ovih ispita u osnovnoj školi, kod djece izazvao jako puno stresa, nije dao nikakve rezultate jer se nema priprema za takve ispite. Djeca tu u proljeće izgube puno vremena i od same nastave i u velikom su ciklusu. To nije sustavno dobro napravljeno. Ako će se s time nastaviti u tom smjeru, onda to treba drugačije prilagoditi i ostalom obrazovnom procesu u tom periodu, u toj školskoj godini. Kada govorimo o srednjoškolskoj maturi onda treba tako isto reći ona ne može biti jedini element za upis na fakultet. Dakle, mi smatramo da treba ovdje sagledati kvalitetu svake ocjene, odnosno svakog rezultata i podržavamo da visokoškolske ustanove imaju dodatna propitkivanja za određenu kvalitetu upisa. Time bi se neki način upravo onemogućilo ono što imamo da nam djeca ispadaju iz sustava obrazovanja, jer kada upisuju samo na osnovu srednjoškolskog obrazovanja, to ne pokazuje sve njihove kapacitete i ne usmjerava ih dovoljno. Dakle, kad govorimo o svemu tome jako, jako složeno i zapravo im gimnazijski programi moraju biti osnova za daljnju regrutaciju mladih na visokoškolske ustanove i zapravo kroz njih bi se trebalo usmjeravati mlade, ali ne smijemo u ovom segmentu strukovnog obrazovanja četverogodišnji zanemariti društveno humanističke predmete jer na taj način onda imamo ovaj problem kod upisa u fakultete i daljnjeg obrazovanje na visokim učilištima.

Marija Selak Raspudić (Most): Što se tiče državne mature, tu vidimo veliki problem, a on će se dodatno i ponoviti s nacionalnim ispitima, umjesto da su postali jedno sredstvo mjerila kvalitete u sustavu, ali s ciljem poboljšanja onih dijelova sustava koji nisu na istoj razini ili mogu biti bolji oni su postali samo svrhoviti. Dakle, danas je državna matura cilj sam za sebe i to je ozbiljan problem jer onda ona postaje mjerilo vrijednosti i onda se radi da bi se ostvarilo ispit na državnoj maturi, a ne da bi se unaprijedilo obrazovanje, pokazao obrazovanje ili onda išlo posljedično, naravno i negdje dalje. Ista stvar se može dogoditi s nacionalnim ispitima jer će se taj uspjeh kasnije posljedično odražavati na kvalitetu same institucije gdje razvijamo sustav kompeticije. Ne popravljamo one koji nisu jednako dobri niti tražimo gdje je uzrok tog problema, nego se međusobno natječemo da bismo postigli određeno mjesto na ljestvici, a onda bili primamljivi određenim kadrovima itd. To se vrtimo u začaranom krugu. Ne smatramo da je to dobro iz perspektive đaka. Jedini smo predložili sustav profesionalnog usmjeravanja učenika po uzoru na brojne zemlje u inozemstvu gdje bi se učenik pratio od početka svog obrazovanja do kraja obrazovanja, imao posebnu mapu koja bi se unaprijeđivala. Iz

perspektive nedostaje nam interdisciplinarnih područja i na državnoj maturi i općenito, a iz perspektive sadržaja koji se treba zadovoljiti naši kurikuli moraju biti izvedivi na način da nam ne trebaju instrukcije i dodatno obrazovanje da bismo zadovoljili na tim ispitima ili postigli odgovarajući uspjeh nego, to je samo posljedica dobrog školovanja i eventualno mjerilo što unutar sustava možemo poboljšati, a ne mjerilo kvalitete same institucije ili učenika jer to onda postaje dodatni pritisak u sve postojeće ocjene što smatram potpuno promašenim. Mislimo, dakle, da se izašlo iz okvira onoga čemu je inicijalno trebalo služiti i da to nije dobro.

Tomislav Reškovic (Možemo!): Vrlo brzo nakon što je krenula državna matura otišla je u jedan smjer. Državna matura pokušava teško pomiriti dvije jako različite svrhe vrednovanja. Oni bi jedne strane trebala biti neka vrsta certifikacijskog ispita, a koji onda svjedoči da je mlada osoba, da tako kažem apsolvirala gradivo gimnazijskog obrazovanja. S druge strane, rezultati državnoj maturi se koriste i za selekcioniranje kad je riječ o nastavku obrazovanja, to su dva posve različita tipa vrednovanja. I činjenica da imamo i vrstu hibrida, između ostalog, stvara posljedice kad je riječ o konstruiranju ispita. Ne možemo se praviti da ni ispiti državne mature nisu standardizirani. Ne znam koliko puta dogodilo se da se razlikuju u zahtjevnosti i težini. Varira od godine u godinu. To nisu standardizirani ispiti. Kod nacionalnih ispita je stvar u startu drugačija. Mislim da je važno da ostane. Nacionalni ispiti trebaju doista poslužiti kao neka vrste dijagnostičkog instrumenta, a da bi se došlo do podataka na temelju kojih bi se onda moglo izrađivati ono što se zove evidence based policy. Stvar je u tome što se gotovo 15 godina podatci s državne mature. Evo imamo dvije godine kako dolaze podaci s nacionalnih. Ja još nisam vidio ni jednu obrazovnu politiku koja je iznikla na temelju tih podataka. Dakle, mi smo recimo izričito protiv toga da se nacionalni ispiti pretvore u malu maturu. Svjesni smo naravno poteškoće pritiska ocjena, međutim, to treba drukčije rješavati, nikako ne malom maturom. Ono što je važno je da se nacionalni ispiti, a onda u nekoj mjeri i matura unaprijede. A ono što je najvažnije je da se ti podaci koriste za unaprjeđenje institucija i sustava.

Stipe Mamić (HDZ): Mislim da je državna matura uredna i jedan je od najboljih alata za sustav vrednovanja. Imamo neovisnu instituciju koja se time bavi, imamo cijeli niz analitika i podataka koji su objavljeni na našim stranicama. Pogotovo u školskom e-rudniku i tamo jasno se vidi u kojim segmentima postoje standardizirani testovi, a u kojima ne postoje. Pa je tako devijacija kod stranih jezika gdje postoje standardizirani testovi, najmanje odstupanje u odnosu na postignute rezultate na maturi u odnosu na ocjene koje je učenik pohađao tijekom svog obrazovanja, tako da na svim tim elementima se radi. Matura je između ostalog dobar alat da se prate trendovi unutar svake obrazovne ustanove da to prati njihov osnivač, da to protiv kolektiv da se samovrednuje. Mislim da je to sve skupa prilično dobro funkcionira. Za najbolje gimnazije zadnjih godina u Zagrebu smo povećali ovaj bodovni prag za dodatno testiranje s 5 na 10 bodova i omogućili da se to provodi kao javni ispit. Možda je zgodno za spomenuti, primjerice Njemačku. Na državnoj maturi nakon razlikovne godine djeca iz strukovnih škola idu na maturu i svega šest posto njih uspije položiti. Ja sam već danas rekao da nama 82 posto strukovnjaka izađe na maturi, 62 posto u ljetnom roku i na

kraju nam se upiše 26.000 učenika u neki sustav visokog obrazovanja. Mislim da je to trajni cilj svima podizanje kvalitete na svim razinama. Da vidimo kako sustav učiniti boljim, kako da naša djece u konačnici dolaze do boljih rezultata. Činjenica je da su provedena brojna istraživanja u tom smislu i osporavati, reći da je protiv nacionalnih ispita - pa tek ih uvodimo prekasno ih uvodimo. Što se događa u školama koje su istočno, zapadno, sjeverno i južno od centra Zagreba, što znači kada imamo česte zamjene, kada imamo nestručno zastupljenu nastavu, sve to je nešto što se vidi iz tih nacionalnih ispita i analitika. Nije to samo ispit nego postoji cijeli set anketnih upitnika koji onda doprinose da se napravi na cijeloj državi.

8) MLADI, PLAĆE I KARIJERNE PERSPEKTIVE ZA ZAVRŠNU RIJEČ

Kako privući i zadržati najbolje mlade ljude u školstvu i znanosti? I neka poruka za kraj?

Marija Lugarić (SDP): Govoreći zapravo i o karijernim perspektivama i uredbi o koeficijentima, ali primjerice, o tome da se neke specifične politike koji se razvijaju u drugim područjima, primjerice plan za stanku je spomenut, trebaju razviti posebne modele vezane uz mlade znanstvenike, tako da ja, uvažavajući vrijeme, naprosto to ne bih ponavljala.

Damir Bakić (Možemo!): Evo samo nekoliko brzih misli, neće biti o plaćama nego kadrovskoj politici. Prvo bih htio upozoriti na članak 43. zakona koji kaže, de facto, da ćete u tom sustavu napredovati automatski čim steknete za to uvjete. Tako to ne piše, ali u praksi će tako biti. Ne bude li tako, ako neki fakultet tako ne odluči, bit će vjerojatno tužbe čiji ishod vrlo vjerojatno poznat. To je vrlo loše za našu kadrovsku politiku, dovest će do negativno, naopačke okrenute piramide koja već velikim djelom i postoji. Kritično u sustavu je zaštititi materijalna i radna prava asistenata. Pozdravljamo to da oni sad rade na šest godina, ali treba voditi računa o svim aspektima njihovih karijera, o svim specifičnostima njihovih pozicija, od kojih neke možda su vezane za projekte. I ja mislim da na tome treba još puno rada. Za kraj rekao bih još nešto. Tri desetljeća ili možda i više smo, zapravo, zanemarivali sustav. Profesiji smo oduzimali i ugled i dostojanstvo. I na jedanput smo se odjednom, barem neki od nas, probudili čudeći se da više nam nema tko u zbornicama. I to govori najviše o Vama, gospodine Mamiću, ne zbog vas osobno. Vi ste ovdje naprosto predstavnik HDZ, a ja ću vrlo otvoreno reći: za taj naopako postavljen sustav vrijednosti, mislim da je potpuno opravdano kriviti HDZ jer su oni na čelu ove države svih ovih godina. Vi se nekoliko puta danas stigli pohvaliti postignućima ove vlade. Pa kad smo o tome govorili, mislim da je red da se i to nekako svede pod račun. Što učiniti? Dakle, naprosto nužno je raditi na sustavu vrijednosti. Nužno je potruditi se vratiti mladim ljudima povjerenje u sustav, ne samo, dakle, osigurati njihova materijalna i radna prava, nego kao što je rekla kolegica Lugarić treba čitav niz mjera koja će ovu profesiju ponovno učiniti atraktivnom za mlade ljude i, u prvom redu, vratiti joj ugled i dostojanstvo. Hvala.

Marija Selak Raspudić (Most): Obzirom da nam je ovo i završna riječ, morat ću reći nešto načelno. Ništa nije važnije od obrazovanja i ovo nije neka floskula kojom zaključno

podilazim upravo ovom skupu. To je nešto što piše i u uvodu programa Mosta da upravo obrazovanje stavljamo u središte svih naših politika. Uredila sam program Mosta i to je nešto u što osobno vjerujem, što je moja temeljna programska odrednica. Našli smo se u jednoj apsurdnoj situaciji nakon ovakvih loših, političkih kadrovskih rješenja, da moramo ponavljati notorne činjenice da bez kvalitetnog obrazovanja nema ni gospodarskog razvoja ni prosperiteta Hrvatske. Ne mogu vjerovati da je takva notorna činjenica u Hrvatskoj do sada bila zanemarena, što se vidi kroz sve obrazovne politike koje su nam bile na raspolaganju, gdje je obrazovanje služilo prije svega za eventualni eksperiment, da bi određeni ministar sebi nakon toga mogao dignuti spomenik ili za provođenje nekih drugih politika koje nisu imale obrazovnu svrhu. Puno toga u ovom društvu treba mijenjati. Naši mladi imaju veliki problem i s mentalnim zdravljem i s utjecajem tehnologija, itd. A jedini koji to mogu učiniti uz obitelj, u koju kroz državu ne diramo u njene vrijednosti, su upravo obrazovni radnici i na njima je sav teret promjena i prilagođavanja djece na izazove koji nas očekuju. I zato vjerujem u snagu i potencijal odgojno-obrazovnog sustava i smatram da je rješenje zapravo jednostavno za onoga kome obrazovanje doista jest prioritet, a to je da adekvatnim plaćama, mi više ni manje uz sve ostale promjene koje smo ovdje naglašavali kroz sva ova pitanja, pokažemo da njihov rad vrednujemo i onda privučemo najkvalitetnije kadrove u sustav obrazovanja, a time iznjedrmo i najkvalitetniju djecu koja će oblikovati budućnost Hrvatske. Znamo koje je rješenje, samo se treba imati hrabrosti staviti obrazovanje kao prioritet i to financijski pokazati.

Stipe Mamić (HDZ): Hvala lijepo, pa mi smo već dokazali da smo stavili obrazovanje u prioritet ovih svih godina, osigurali smo sredstva koja nisu viđena zadnjih 100 godina u Republici Hrvatskoj, u bivšoj državi. Znači, gotovo 3 milijarde eura za sve, ne samo infrastrukturne, kako kaže Željko, često nije dovoljno samo izgraditi škole, pa naravno da na vodimo brigu i o drugim stvarima. Krenuli smo s reformom od temelja sustava, ranog predškolskog odgoja i obrazovanja, a osigurali smo rekordna sredstva za izgradnju novih kapaciteta ukupno preko 45,000 mjesta u vrtiću. To je jedna i pol generacija. Ne samo to, nego smo iskoristili model fiskalne održivosti kako bi ove male općine i mali gradovi koji imaju slabe prihode dugoročno bili održivi. Taj model će im poslužiti i podizanju kvalitete, moguće smanjenje cijene roditeljskog udjela sufinanciranja različitih aktivnosti itd. Kod primarnog obrazovanja rekli smo milijardu i pol eura samo za projekt jednosmjenske nastave kao nužne pretpostavke za cjelodnevnu školu, 60 milijuna eura za stručno usavršavanje i cijeli niz drugih projekata reforme srednjoškolskog sustava na način da povećamo udio gimnazijalaca postepeno kroz vrijeme. Ne naglo, ne možemo mi preko noći doći na europski prosjek. Kada bismo podigli tranziciju smanjili dropout u sustavu visokog obrazovanja, svjesni smo činjenice da su nositelji sustava i da bez njih nikakva reforma, nijedna promjena nije moguća - naši nastavnici i stručni suradnici, svi zaposlenici obrazovnog sustava i da o njihovu entuzijazmu, radu i prihvaćanju tih promjena o tome kako će te reforme uspjeti i samim time vodili smo brigu o njima, vodili smo brigu na način da to zanimanje postane dostojanstveno. Promijenili smo cijeli niz zakonskih odredbi, ali ono od čega ljudi žive, podigli smo plaće u ovom mandatu za preko 60 posto, a naravno da to nikad nije dovoljno. HDZ nije cijelo vrijeme na vlasti, nismo bili dva mandata. Nismo krivi za sve

NEZAVISNI SINDIKAT ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA
Independent Union of Research and Higher Education Employees of Croatia

nismo savršeni, ali za razliku od onog koji govore načelno, mi projekte pokrećemo, mi osiguravamo sredstva, najavili smo mnoge promjene u našem izbornom programu, nove aktivnosti, recimo, primjerice osigurati mjesto za vrtić svakome djetetu. Sve škole dovesti na jednu smjenu, nastaviti s rastom plaća, nastaviti s privlačenjem novih kvalitetnih kadrova u sustavu obrazovanja kako bi svi bili zadovoljni da te zadovoljstvo, entuzijazam prenijeti na djecu. I mentalno zdravlje, osigurali smo i dodatna sredstva svim školama da kupe alate kako to mogu prevenirati. Osigurat ćemo mobilne timove, a ulažemo preko 100 milijuna eura.

Vilim Ribić (Socijaldemokrati): Obrazovanje treba biti u središtu, a kriteriji za to je li u središtu ili ne doista je materijalni relativni položaj nastavnika u nastavi nastavnika u visokom obrazovanju, i u osnovnom i znanstvenika. Nije bitno da se povećaju plaće, već je bitno da su te plaće u usporedbi s drugima u društvu na odgovarajućoj razini je kretanje radne snage ide onako kako se promjena cijena rada iz javnog sektora u gospodarstvo. To je najčešći tijek, obrnuto, ali rijetko kada. Zato jer su te plaće uvijek niže. Sada pogledajmo kako je pozicionirano obrazovanje u ovoj uredbi. Dakle, nastavnici su opet na dnu ljestvice. Oni su manji od početnika u socijalnoj skrbi, u zdravstvu... S druge strane, u visokom obrazovanju je napravljen skandalozan, kaotičan nejasan i nepravedan sustav. Ukinut je dodatak za doktorat. Ako vi pitate sada bilo koga iz vlasti, zašto ste ukinuli dodatak reći će da nije ukinuto jer plaće rastu. Nismo vam smanjili dodatak jer vam plaće rastu, on je unutra. Da smo uzeli, onda bi bio manji, ne bi bilo rasta plaća. Međutim, ja sam zabezeknut, ja ne mogu vjerovati da ljudi iz vlasti na taj način govore. Kako znamo da je ukinut dodatak za doktorat. Ako je prije savjetnik u socijalnoj skrbi imao isti koeficijent kao viši asistent, a sada imam daleko veći koeficijent 2,70 prije bio 1,6 – i jedan i drugi. Sada ima 2,72, a viši asistent je na koeficijentu 2,55. Dakle razlika postoji sada. Ovaj nema dodatak, da ima dodatak za doktorat onda bi bili ponovno u istom rangu. Dakle, uzeli ste ljudima dodatak za doktorat, niste nagradili položajna radna mjesta, nitko ne želi preuzimati odgovornost u visokom školstvu itd.